

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen
Lärare Maria Strömvik

Termin VT 2013
STVA22/B uppsats

B-uppsats

Hur förväntas en regional integration utvecklas enligt
neofunktionalism?

El Mostafa Fahim 660315-3476

Innehåll

1. Introduktion.....	3
1.1 Regional integration	3
1.2 Frågeställning	4
1.3 Syfte.....	5
2. Metod	5
3. Teori.....	6
4. EU	8
4.1 Interdependens, överstatlighet och spillover effekten	8
4.2 Ökat antal transaktioner	8
4.3 Överstatliga institutioner	9
4.4 Kommissionen	9
4.5 Europeiska parlamentet	11
4.6 Europeiska unionens domstol	11
5. NAFTA.....	13
5.1 Interdependens	13
5.2 Ökade transaktioner och spillover effekt	14
5.3 Överstatlighet.....	14
6. Diskussion.....	16
7. Slutsats	20
8. Källförteckning.....	22

1. Introduktion

1.1 Regional integration

Regional integration har ofta definierats som en sammanslutning av stater baserad på ett visst geografiskt område, för att skydda eller främja deltagarna. En sammanslutning vars villkor fastställs genom ett fördrag eller annan form av mellanstatligt avtal. Philippe De Lombaerde och Luk Van Langenhove (2007) definierar regional integration som ett globalt fenomen av territoriella system som ökar samspelet mellan sina medlemmar och skapar nya organisationsformer. De uppstår och verkar parallellt med traditionella nationella former av organisationer som är statligt styrda¹. Enligt Hans van Ginkel (2003) är regional integration en process genom vilken stater i en viss region ökar sin nivå av interaktion avseende ekonomi, säkerhet, politik, och även sociala och kulturella frågor. Krisen i efterkrigstiden ledde till uppkomsten av en ny global politisk struktur. Den nya globala politiska strukturen gjorde att det föråldrade konceptet av den suveräna staten inte längre var hållbar i den nya världspolitiken. Begreppet suveränitet blev lösare och den gamla juridiska definitionen av en helt självständig nationalstat var inte längre meningsfull på samma sätt som förr. Alla regionala integrationsprojekt under det kalla kriget byggdes på det gamla statssystemet och var utformat för att tjäna den ekonomiska tillväxten och tryggheten i regionen. Regional integration och globalisering är två fenomen som har utmanat den tidigare global ordning baserad på suveräna stater sedan början av två tusen talet. De två processerna påverka stabiliteten i det gamla suveräna statssystemet och bidrar till byggandet av en ny global ordning.²

Enligt Claar, Simone and Noelke Andreas (2010) är regional integration en sammanfogning av enskilda stater inom en region i en större enhet. Graden av integration beror på viljan och engagemanget av de självständiga suveräna staterna att ge upp en del av sin suveränitet. Integration som enbart fokuserar på ekonomin stöter på många svårigheter att fullt ut lyckas integrera regionen men de ses som ett första steg i att skapa en större regional marknad för handel och investeringar. Detta påstås stimulera ökad effektivitet, produktivitet, vinster och konkurrenskraft, inte bara genom att sänka handelshinder, men genom att minska andra kostnader och risker för handel och investeringar. Bilaterala handelsavtal har förespråkats av

¹ De Lombaerde 2007, s. 377-383

² Ginkel, 2003, s. 1-9.

regeringar som ekonomiska utvecklingsverktyg. Avtalen utformas för att främja ekonomisk avreglering och syftar till att minska risken för protektionism.³

Enligt Van Langenhove, brukar regional integration bidra till åtta punkter enligt följande:

- Ökad handel och ekonomisk integration inom regionen
- Skapa lämplig miljö och gynnsamma villkor för utveckling av privat sektorn
- Utveckla infrastruktur för att stödja ekonomisk tillväxt och regional integration
- Bidra i utveckling av starka institutioner för god förvaltning
- Bidra till minskning av social utslagning och utveckling av civilt samhälle
- Bidra till fred och säkerhet i regionen
- Bidra till miljö arbete inom regionen
- Förstärka regionens samverkan med andra regioner i världen.⁴

1.2 Frågeställning

Frågorna Jag vill besvara är de följande:

- Hur förväntas en regional integration utvecklas enligt neofunktionalism?
- Hur kan man förklara EU:s och NAFTA:s utveckling ur ett neofunktionalistiskt perspektiv?

Jag utgår från ett neofunktionalistiskt synsätt på regional integration för att analysera och eventuellt förklarar utvecklingen i EU:s samarbete jämfört med NAFTA. Min ambition är att förklarar skillnaden mellan ovan nämnda samarbeten med hjälp av neofunktionalistiska teorin.

³ Claar 2010, s. 114-117

⁴ De Lombaerde 2007, s. 377-383

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att med hjälp av neofunktionalistiska teorin förklara skillnaden i utvecklingen mellan EU och NAFTA som två regionala integrationer. Jag kommer att redogöra för fenomenet regional integration och förhållandet till globaliseringen. Jag kommer också att undersöka förhållandet mellan nationalstatens suveränitet och utvecklingen i en regional integration.

2. Metod

Jag utför en komparativ studie där jag jämför två fall med varandra. De fall som skall jämföras är EU och NAFTA som båda är en form av regional integration. Jag förväntar mig ett visst utfall enligt teorin men jag kommer att undersöka ifall teorin och empirin stämmer överens. I det här avseendet kommer studien att vara teori prövande⁵. Jag kommer också, med hjälp av teorin försöka att förklara likheter och skillnader mellan dessa fall. För att undersöka eventuella skillnader i utfallen kommer jag att använda ” mest lika design” undersöknings design som går ut på att jämföra mycket liknande fall som bara skiljer sig i utfallet i beroende variabel. Den förutsätter att det skulle gå att identifiera de oberoende variabler som förklarar skillnaden i utfallet i den beroende variabeln. Metoden är mycket användbar när man jämför liknande fall eftersom man håller variabler med mindre betydelse eller ingen betydelse alls konstanta. En variation i dessa irrelevanta variabler kan vara förvirrande. Metoden fokusera istället på relevanta variabler och försöker att med hjälp av jämförelse mellan dem att förklarar skillnaden i utfallet⁶.

⁵ Esaiasson 2007, s. 91

⁶ Esaiasson 200, s.101

3. Teori

Neofunktionalism beskriver och förklarar den regionala integrationsprocessen med hänvisning till hur tre orsaksfaktorer samverkar med varandra:

1. Växande ömsesidigt ekonomiskt beroende mellan nationer .
2. Organisatorisk kapacitet att lösa tvister och att bygga internationella rättssystem.
3. Överstatliga marknadsregler som ersätter de nationella regleringssystemen.⁷

Neofunktionalistisk teori antar att nationalismen och nationalstaten avtar i betydelse. Enligt teorin kommer förtroendevalda, intressegrupper och stora kommersiella intressen inom stater så småningom att inse att deras mål bäst uppfylls om integration sker på högre överstatlig nivå. Haas presenterade tre mekanismer som han anser skulle driva integrationen framåt⁸:

- (a) Positiv spillover effekt, vilket innebär positiva spridningseffekter och att integrationen mellan stater i en ekonomisk sektor skapar starka incitament för integration i ytterligare sektorer för att fullt ut kunna fånga förmåner av integrationen även i den sektor där det började. Ökat antal transaktioner och intensitet i förhandlingar sker i takt med regional integration. Detta kommer, enligt teorin, nödvändigtvis att leda till skapandet av överstatliga institutioner som arbetar fristående från nationalstaten.
- (b) Överföring av inhemsk lojalitet, vilket innebär en form av överföringsmekanism av den nationella lojaliteten till överstatliga institutioner. Ett grundläggande antagande i neofunktionalismen är att samhällen inom nationalstaten är pluralistiska. Enligt teorin kommer lojaliteten av olika intressegrupper inom de pluralistiska samhällena successivt att överföras till överstatliga institutioner när integrationen sätter fart. Detta kommer att ske eftersom dessa intressegrupper inser att de nybildade institutionerna är bättre lämpade än nationella institutioner för att de skall kunna uppnå deras intressen. Alltså högre grad av komplexitet kräver annan typ av institutioner som verkar på regional nivå. Detta orsakar att integrationen överförs till högre nivåer av beslutsfattande processer.
- (c) Teknokratisk automatik som beskriver hur överstatliga institutioner inrättas för att övervaka integrationsprocessen och i takt med att integrationen fortskrider, blir de kraftfulla och självständiga från nationalstaten och detta i sig kommer att bidra till ytterligare integration. Enligt Haas är storleken, antal transaktioner och pluralismen

⁷ Haas 1997, s. 297-317

⁸ Haas 2004

grundläggande villkor för integrationsprocessen. Ben Rosamond uttryckte det också i sin bok *Teorier om europeisk integration* att politisk integration kommer att bli en "oundviklig" bieffekt av integration i de ekonomiska områdena⁹.

Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att teorin förutspår ett förväntat utfall av regional integration ifall vissa grundläggande faktorer finns. Med hjälp av teorin kommer jag att undersöka hur EU samarbetet jämfört med NAFTA har utvecklats och om resultatet stämmer överens med det förväntade utfallet, enligt samma teori.

Följande graf sammanfattar utförandet av studien;

⁹ Rosamond 2000

4. EU¹⁰

För att titta närmare på vilka faktorer som finns att urskilja inom EU som en gång skapades som ett fredsprojekt och hur utvecklingen har gått så kommer jag nu att presentera en faktadel som beskriver detta ur ett neofunktionalistiskt synsätt. EU:s samarbete har utvecklats till fler och fler områden och det blev nödvändigt att successivt skapa institutioner som stödjer denna utveckling. Institutioner för konflikt lösning, EU domstolen, institution för förvaltning, EU kommissionen och en lagstiftande institution vilken är EU parlamentet. Andra europeiska länder har fått upp ögonen för fördelar av att ingå i EU:s samarbete och fler och fler medlems länder rekryteras. Just detta fenomen beskriver jag i detta avsnitt som neofunktionalismen förklarar och argumenterar för som en naturlig utveckling i en regional integration nämligen växande ömsesidigt beroende, spillover effekten och överstatliga institutioner.

4.1 Interdependens, överstatlighet och spillover effekten

Efter andra världskrigets slut stod Europa i spillror, en enorm förstörelse och splittring blev resultatet av det omfattade kriget. Makthavare runt om i världen men i synnerhet Europa var rädda för att ännu ett världskrig skulle uppstå. För att förhindra detta började politiker att fundera på hur man skulle undvika ännu ett krigsscenario. Detta var startskottet för EU:s drygt 60 åriga historia som började 1951 genom kol- och stålgemenskapen (EKSG). Man införde en överstatlig och ömsesidig kontroll över kol och stål till basindustrier och som var nödvändig för den militära produktionen. Tanken med EKSG var att förhindra konflikter som kan uppstå om råvaror länderna emellan genom att skapa en mekanism för allokering av en viktig resurs och eliminera en viktig källa till konflikt och därmed förhindrar eventuella krig. När kol- och stålunionen etablerades och visade på en vis framgång tilltog framtidstro hos ledande politiker i Europa och drömmen om att skapa ett enat Europa med en europeisk federation med ekonomisk och politisk samarbete mellan länderna växte fram.¹¹

4.2 Ökat antal transaktioner¹²

År 1948 skapades en organisation för europeiskt ekonomiskt samarbete, OEEC, numera OECD. En rad andra gemensamma, politiska institutioner inrättades och medlemsstaterna

¹⁰ Tallberg 2011, s.19-20

¹¹ Craig 2008, s. 1-36

¹² Barnard 2010, s. 1-30

började uppge en del av sin suveränitet och beslutanderätt till dessa institutioner. EKSG blev framgångsrikt på det ekonomiska planet, då man lyckades med den industriella omstruktureringen och produktionen och handeln växte stort mellan medlemsländerna. År 1955 tog unionen ytterligare ett steg framåt i utvecklingen efter att de dåvarande sex medlemsländerna tog ett beslut om att gå ännu ett steg mot ett enat och gemensamt Europa, fokus var nu att skapa en djupare ekonomisk integration och att stärka de gemensamma institutionerna. Två nya fördrag skapades år 1957 och trädde i kraft året därpå, dessa fördrag var Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom). Tillsammans med EKSG skapade dessa fördrag tillsammans Europeiska gemenskaperna (EG). Mest betydande blev EEG-fördraget som innebar att medlemsländerna skulle skapa en gemensam ekonomisk marknad med en tullunion. Detta innebar att man skulle ta bort interna tullar, handelshinder mellan länderna, använda sig av gemensamma tullsatser gentemot omvärlden, skapa en gemensam handelspolitik och skapa en gemensam konkurrenspolitik. Inom medlemsländerna skulle det råda fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital.¹³ Den ökade volymen av transaktioner har framtvingat utveckling av institutioner som stödjer detta.

4.3 Överstatliga institutioner

Inom neofunktionalismen talar förespråkarna om vikten av internationella överstatliga institutioner, detta går att finna redan när EU grundades, men det har givetvis utvecklats mycket sen starten år 1951. Vissa institutioner har förstärkts både i sin kraft/vikt och storlek. Nedan kommer jag att redovisa för de överstatliga institutioner som spelar en central roll i EU:s utveckling och deras samspel med nationella institutioner. Allting om deras organisation och befogenheter är väl definierad i EU fördrag om Europeiska Unionen¹⁴.

4.4 Kommissionen¹⁵

Kommissionen är ett bra exempel på överstatliga institutioner. Det neofunktionalistiska perspektivet ser just institutionerna som en viktig del i utvecklingen då det menar att förtroendevalda politiker och andra intressen enklast kommer förenklas om integrationen sker

¹³ Tallberg 2011, s. 21-22, s. 73

¹⁴ Nils Wahl 2010

¹⁵ http://ec.europa.eu/index_sv.htm

på överstatlig nivå, som tidigare nämnts. Enskilda länder är alltså villiga att överlåta sin egen beslutanderätt till överstatliga institutioner för att själva uppnå sina egna intressen.

En av EU:s mäktigaste institutioner är den europeiska kommissionen, vanligtvis framställs kommissionen som den motor i EU som arbetar för det kollektiva bästa för samarbetet inom unionen. Kommissionen har historiskt sett förklarat sitt åtagande med en vision om att lyckas skapa en stark integration inom EU. Några av kommissionens viktigaste roller är dels att stå som oberoende gentemot medlemsländerna, företräda hela EU och bevara EU:s kollektiva intresse. En avgörande faktor med att kommissionen står som oberoende i förhållande till medlemsländerna är att den ökar sin trovärdighet gentemot medlemsländer angående övervakning av EU:s gemensamma intressen. Kommissionen ska alltså inte gå enskilda länders ärenden åt de nationella regeringarna. Tanken är att det finns ett gemensamt bästa inom EU och det är detta som kommissionen ska arbeta för och enskilda medlemsländers intressen får inte stå i vägen för det gemensamma bästa. Inom kommissionen anser man att det är bra att ha koll på det politiska läget i medlemsländerna och intresset som enskilda stater har. Detta för att kunna påverka politiker och debatten på den nationella arenan. Det är vanligt och accepterat att kommissionärerna lyfter fram medlemsstaternas intressen för att komma med på dagordningen. På så vis tas nationella intressen tillvara på under förutsättningarna att de inte påverka EU:s samarbete i negativ mening.

Kommissionens tre viktigaste uppgifterna är att ta fram nya lagförslag, verkställa den kollektiva politiken och tillsist att bevaka att medlemsländerna följer tagna beslut och rådande lagar. Kommissionen har en central roll i unionens interna politik, men den spelar även en viss roll i extern politik såsom bistånd och handels politik inom vilka, kommissionen har ensamrätt att lägga fram lagförslag. När det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken, delar kommissionen initiativrätten med medlemsländerna och kan ta fram planer för att utveckla en viss politik på sikt inom visa områden.¹⁶

Detta avsnitt visar på den roll kommissionen spelar i olika områden och beskriver samspelet som finns mellan medlemsstater och kommissionen även inom viktiga områden som utrikes och säkerhetspolitik. Inom dessa känsliga områden som är starkt förknippade med statens suveränitet är det ofta svårt för länder att dela med sig eller att helt delegera makten.

¹⁶ Tallberg 2011, s. 80-81

4.5 Europeiska parlamentet¹⁷

EU:s parlament består av parlamentariker som är direkt folkvalda och därmed är den en institution som står närmast EU:s medborgare. Dess uppgifter liknar till stor del nationella parlaments uppgifter nämligen att vara ett lagstiftande organ, kontrollera makt utövningen och att fastställa unionens budget. Europaparlamentet finns i tre orter Strasbourg, Luxemburg och Bryssel. Detta är ett uttryck för demokratisk beslutsprocess men som kostar i form av minskad effektivitet. Frankrike och Luxemburg kan nämligen inte komma överens om parlamentets placeringsort och då måste man leva med den nuvarande ordningen tillsvidare eftersom det krävs ett godkännande av alla medlemsländer oavsett deras storlek.

Det finns ett tydligt samspel mellan nationella parlamenten och EU:s parlament eftersom alla EU:s parlamentariker har sitt ursprung på den nationella politiska arenan och därmed har stark anknytning till den nationella debatten. Urvalsprocessen sker på nationell nivå och detta kommer att återspeglas på unionens politik som färgas av nationella frågor och intressen. Det innebär att en stor del av den nationella debatten och frågor därifrån lyfts fram på EU nivå istället.¹⁸

Det här avsnittet visar på representation inom EU parlamentet och den demokratiska beslutsprocessen. Det tyder på att man har skapat en överstatlig institution som ger representation för alla unionens medborgare och en av alla accepterad beslutsprocess. Det är en balansgång att ta till vara på medlemsländernas intressen och samtidigt jobba för att stärka det gemensamma intresse som står över allas.

4.6 Europeiska unionens domstol¹⁹

EU domstolen har 900 anställda av olika slag/nivåer och finns i Luxemburg sedan starten år 1951 när kol- och stålgemenskapen trädde i kraft. Domstolens nuvarande mandat fastställdes i Romfördraget 1957. Den består av två rättsinstanser, själva domstolen som tar hand om viktiga rättsfall och den så kallade förstainstanstribunalen som grundades år 1989 för att minska belastningen för domstolen och har som uppgift att ta hand om enklare rättsfall.

¹⁷ <http://www.europarl.europa.eu/portal/sv>

¹⁸ Tallberg 2011, s. 91-97, s. 139-144

¹⁹ http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/

Båda instanser består av domare som är valda av medlemsländer. De har 27 oberoende domare valda för tjänstgöring under en sexårsperiod med möjlighet till förlängning. Det finns däremot inga generaladvokater i förstainstansrätten. Val processen av de 27 domarna sker på ett demokratiskt sätt eftersom varje medlemsland kan förslå en kandidat. De 8 generaladvokater, som yttrar sig om domslut och ger vägledande tolkning av lagen och regelverk till domstolen inför avgöranden, väljs av de stora medlemsländerna. Tyskland, Italien, Frankrike, Storbritannien och Spanien får välja vars en generaladvokat medan de övriga tre platserna väljs av de övriga medlemsländerna som turas om detta. Ordförandeskap i domstolen avgörs av de 27 invalda domarna.²⁰ Domarna till skillnad från kommissionärerna representerar inte sitt medlemsland utan står som tidigare nämnts helt oberoende. Generaladvokaternas uppgift är att komma med förslag till hur domstolen bör döma i fallen men har ingen bindande verkan.

EU domstolen är en viktig och numera väl etablerad institution inom unionen. Den har välkända och etablerade arbetsformer/rutiner som innefattar både muntliga och skriftliga processer och arbetar för att säkra rättvisan så långt det går. Nationella domstolar är viktiga för EU domstolens arbete. De betraktas som en förlängning av den centrala institution och hjälper till i avgöranden genom att lämna sitt yttrande i olika ärenden och bevakar tillämpning och efterlevnad av beslut tagna på EU nivå. Nationella domstolen kan också be om förhandsavgörande som ett sätt för dem att undvika att döma i strid med EU rätten.

Domstolen är alltså den institution som har rätt att tolka fördragen, EU-rätten och även lösa diverse rättstvister som kan uppstå mellan individer, institutioner och medlemsländerna. Domstolen får utöva sin kompetens i alla områden som EU-rätten ger befogenhet till. Det finns fortfarande vissa områden som inte faller inom domstolens befogenhet såsom utrikes- och säkerhetspolitiken samt samordningen som rör vissa interna politiska områden för medlemsländerna, exempelvis sysselsättningspolitiken och ekonomi. EU-rätten har alltså blivit ett omfattande gemensamt regelverk för medlemsländerna. Den innefattar fyra delar vilka är primärrätten som utgörs av fördragen, sekundärrätten i form av direktiv och förordningar, och sist men inte minst domstolens praxis som består av till antalet växande tidigare avgörande i olika fall.²¹

²⁰ Tallberg 2011, s. 140

²¹ Craig 2008, s. 38-80

Sammanfattningsvis kan man konstatera att EU domstolen spelar en central roll i den Europeiska integrationen. Enligt neofunktionalistiskt synsätt är denna överstatliga institution av stor betydelse, då den ger ett gemensamt verktyg för att kunna lösa tvister och skapar ett legitimt och av alla accepterat rättssystem. Det är dennes struktur och demokratiska beslutsprocess som involverar institutioner av alla nivåer vilket i sin tur ger en nationell förankring och en vis legitimitet till EU domstolen.

5. NAFTA²²

Den 1 januari 1994 trädde det Nordamerikanska Frihandelsavtalet (NAFTA) i kraft mellan USA, Kanada och Mexiko. Den 1 januari 2008 avskaffades alla kvarvarande tullar och kvantitativa restriktioner, precis som planerat. Med detta har NAFTA skapat en av världens största frihandelsområde som innefattar 450 miljoner människor och en marknad av varor och tjänster värd 17 miljarder amerikansk dollar. Handeln länderna emellan inom NAFTA har skjutit i höjden sedan avtalet trädde i kraft. Exempelvis har USA:s varuhandel med de övriga NAFTA:s länder gått från relativt låga volymer 1994 upp till 918 miljarder amerikansk dollar år 2010. Men den har fortfarande ett underskott mellan import och export på 95 miljarder amerikansk dollar. Detta är värt att notera eftersom det kan påverka landets vilja att utveckla samarbetet.

5.1 Interdependens

NAFTA är ett frihandelsavtal som inrättades 1994 mellan USA, Mexiko och Kanada. Inom samarbetet är USA den aktör som ekonomiskt dominerar medan de andra två aktörerna, Kanada och Mexiko, står som de mindre och ”beroende” aktörerna. Deras ekonomier utgör tillsammans bara en tiondel av USA:s ekonomi. NAFTA samarbetet är ett internationellt samarbete där syftet är att skapa en stor gemensam marknad men det finns väldigt många restriktioner för utländska investeringar vilken hindrar multinationella företags frirörighet inom området. Mexico där det finns lågavlönade arbetare utgör ett attraktivt produktionsland för många av dessa internationella företag. Produktionen flyttas därför ner till Mexico men den mexikanska arbetskraften har hårda restriktioner att flytta där arbetstillfällen finns i de övriga länderna i samarbetet.

²² <http://www.ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/north-american-free-trade-agreement-nafta>

5.2 Ökade transaktioner och spillover effekt

Inom ramen för NAFTA, som avtalet är utformat, finns det inte ambition att utvidga det ekonomiska samarbetet till att innefatta fri rörlighet av personer. USA motsätter sig detta då landet inte vill att mexikanska arbetare ska söka arbete i USA och argumenterar för att samarbetet kommer att leda till ekonomisk utveckling i Mexico som i sin tur kommer att skapa arbetstillfällen i landet. Det vill säga NAFTA avtalet syftar främst till ett ekonomiskt samarbete och inte till en full integration som innefattar exempelvis politiska och sociala dimensioner. USA vill endast samarbeta inom ramen för specifika och begränsade ekonomiska områden.

Det fanns en tioårig plan för att gradvis minska de tulltaxor och icke-tulltaxor som hindrar frihandel länderna emellan. 2008 utrotades det sista handelshindret som var en restriktion gällande jordbruksråvaror mellan USA och Mexico. När frihandelsavtalet var fullständigt och alla handelshindren var borttagna så förväntades handeln öka avsevärt, vilket även blev verklighet. Mellan 1993-2007 ökade handeln från 341 miljarder dollar till 1 billion dollar.²³

5.3 Överstatlighet²⁴

I det avtalet som trädde i kraft 2002 finns det direktiv för hur man ska kunna lösa handelstvister som dyker upp mellan aktörer inom handelssamarbetet. I detta avtal står det att det ska finnas ett kansli som liknar EU kommissionen och som ska övervaka och medverka till att lösa konflikter som uppstår till följd av handel inom området. Kansliet ska i sin tur bestå av nationella sektioner som innebär att varje part som ingår i handelsavtalet verkar för att de har ett bestående kontor för respektive sektion i samarbetet. Varje sektion ska ansvara för de kostnader som uppstår och även för själva verksamheten såsom löner och andra utgifter som uppkommer för paneldeltagare, medlemmar av kommittéerna och styrelser som har en vetenskaplig bakgrund. Till varje avdelning inom sektionerna ska en person utses som sekreterare som ska ansvara för förvaltningen och administrationen. All verksamhet i det lokala kontoret ska meddelas till kommissionen.

²³ Mingst 2011, s. 314-16

²⁴ <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?x=202>

Det finns ett sekretariat som har skyldighet att bistå kommissionen i konfliktlösning och att ge ett visst administrativt stöd. Sekretariatet hjälper också till att inrätta kommittéer och paneler som ska fungera enligt bestämmelserna som översyn och tvistlösnings organ i tull utjämning och de så kallade antidumping frågor. Kommissionen i sin tur ska också stödja dessa kommittéer i den mån det går för att underlätta genomförandet av avtalet.

År 2003 kom ett nytt avtal inom ramen för gällande NAFTA samarbetet. I en av avtalets artiklar har man fastställt regler som ska gälla för tolkning och tillämpning av beslut i verkligheten. Den säger att parterna inom avtalet måste arbeta för att komma överrens om tolkningen och att omsätta beslut i praktiken. Målet är att nå lösningar som alla parter accepterar och är nöjda med. Detta kan vara en omöjlighet i vissa sammanhang inom handel om det inte ges tydlig och lagstadgad företräde till en lagstiftande organism som en domstol eller liknande organisation.

I detta avsnitt väljer jag att presentera ett utdrag ur själva NAFTA avtalet. Denna del beskriver och lägger ramverk för relation mellan avtalet och den nationella lagen.

“Relationship to state law: The NAFTA does not automatically “preempt” or invalidate state laws that do not conform to NAFTA’s rules -- even if a NAFTA dispute settlement panel were to find a state measure inconsistent with the NAFTA. (See discussion of panel reports under Chapter Twenty.) Each country is free under the NAFTA to determine how it will conform with NAFTA’s rules at the federal and non-federal level”

Analys av NAFTA avtalet tyder på lagstadgade begränsningar. Enligt texten ovan som reglerar förhållande till nationell lag kan NAFTA:s beslut inte automatiskt föregripa eller ogiltigförklara statliga lagar som inte överensstämmer med NAFTA:s regler. Detta även om NAFTA:s tvistlösningspanel skulle finna att en statlig åtgärd strider mot NAFTA:s avtal. Länderna är fria att avgöra huruvida nationella lagar kommer att överensstämma med NAFTA:s regler. Denna kommer att spela en avgörande roll i samarbetets utvecklingar enligt neofunktionalistisk teori.²⁵

²⁵ http://www.ustr.gov/webfm_send/2647

6. Diskussion

De finns tre faktorer som avgör graden av regional integration enligt teorin, neofunktionalismen, nämligen växande ömsesidigt ekonomiskt beroende mellan nationer, organisatorisk kapacitet att lösa tvister och att bygga internationella rättssystem och överstatliga marknadsregler som ersätter de nationella regleringssystemen. Vissa av dessa tre faktorerna finns i olika grad i de aktuella samarbetena och vissa saknas helt och hållet. Nedan följer en sammanställning.

Faktor 1:

Interdependens existerar till en början i båda regionerna till en viss grad pga. den geografiska närheten men den utvecklas snabbare och till att innefatta fler områden i EU. Detta kan bero på att EU har haft tid att testa samarbetet och utveckla det. Det är tydligt att det finns en större politisk vilja inom EU än vad som finns inom NAFTA enligt vad man kunde utläsa från NAFTA:s avtal texten jag presenterade i tidigare avsnitt och i EU:s avsiktsförklaringar i fördraget.

Faktor 2:

Organisatorisk kapacitet är närvarande på ett överlägset sätt inom EU till skillnad från NAFTA. Den framstår som fragmenterad och icke sammanhållen inom NAFTA då alla delar av reglering och bevakningsmekanismer står separata och under nationell kontroll. Däremot har EU under sin livshistoria skapat strukturer som möjliggör kontroll och konfliktlösningsmekanism. De existerade redan från början men har utvecklats för att matcha ökningen av transaktioner och omfattningen av samarbetet. EU domstolen är det främsta exemplet för detta.

Faktor 3:

Överstatliga institutioner är starkt förknippad med suveränitet och detta verkar vara en mycket känslig fråga för USA. I sin tur bromsar det utvecklingen i NAFTA jämfört med EU som har lyckats i detta avseende. EU:s medlemsstater har gett upp en del av sin nationella suveränitet och flyttat en del av beslutsmakten centralt till EU:s olika institutioner. EU parlamentet är ett överstatligt lagstiftande organ, kommissionen kan betraktas som ett överstatligt förvaltande organ och EU domstolen är ett överstatligt juridiskt organ.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att alla tre faktorer som är nödvändiga för att en regional integration skall lyckas och utvecklas starkare finns i olika grad i dessa regioner och utvecklingen förväntas rimligtvis bli olika i dessa regioner.

Det finns några stora grundläggande skillnader mellan EU och NAFTA:

- EU är en överstatlig organisation med en central makt vars politik genomförs i alla medlemsländer.
- EU ger fri rörlighet till sina medborgare. Invandring och utvandring är så gott som fria flöden.
- NAFTA är ett enkelt frihandelsavtal med ett enda område i fokus medan EU är en central makt som producerar politik inom många olika områden.
- EU har idag till viss del gemensam valuta och ambitionen är att helt och hållet ha en gemensam valuta i hela unionen. Inom NAFTA finns olika valutor och det finns inga uttalade ambitioner att ändra på det i framtiden.
- EU har social politik och använder en del av sin budget att finansiera olika program med sociala dimensioner och som främjar utveckling i olika regioner. NAFTA tillåter kapitalet styra och bestämma spelreglerna.

I mitt försök att jämföra EU:s regionala integration och NAFTA:s är det inte helt klart för mig hur dessa tre mycket olika och asymmetriska Nordamerikanska länder kan närma sig varandra med tanken på att Kanada och USA redan hade ett frihandelsavtal (CUFTA) år 1989. De ser kanske ingen anledning att uppgradera den regionala integrationen till att omfatta även grannen i söder. Detta till skillnad från EU:s länder som anses ganska lika varandra och med gemensamma intressen. En viktig fråga som erfordras, ska förvaltningen och styrning av alltmer täta, komplexa ekonomiska, miljömässiga, samhällsliga och sociala ömsesidig beroenden som har uppstått och utvecklats under åren, formaliseras och institutionaliseras, eller lämnas för att användas till tillfälliga opportunistiska politiska förhandlingar? Svaret är uppenbart för EU:s del men till en vis grad även för Kanada, Mexiko och USA som har beslutat att påskynda övergången från informell till formell integration. Följdfrågan som ställs efter dessa är hur mycket har de tillåtit processen att ske? Hur den politiska, ekonomiska och sociala interaktions processer har tillåtits utvecklas fritt/naturligt?

NAFTA är baserad på mellanstatliga förhandlingar mellan de tre medlemsstaterna. Den viktigaste formen av de politiska uttrycken är nationella även när samhällsintressen är gränsöverskridande. Det finns alltid en risk för utslagning av små stater från fördelarna av regional integration. Hegemoni i USA utövar påtryckningar på de andra två mindre staterna, vilket tenderar förhandlingar att kretsa kring den minsta gemensamma nämnaren för den dominerande statens intressen USA. Skyddet av suveräniteten är den mest kontroversiella frågan i den Nordamerikanska integrationspolitiken jämfört med EU exempelvis. I fallet EU är integrationen baserad på djupt samarbete mellan stater som innebär en viss uppoffring av nationell suveränitet i utbyte mot andra fördelar.

Situationen i NAFTA:s samarbetsform som jag hellre väljer att kalla det snarare än en regional integration och dess utveckling kan förklaras, enligt mig, delvis av att den domineras av mellanstatlighet och realistisk samarbetsstruktur. Detta tillvägagångssätt understryker den centrala betydelsen av makt och intresse och bygger på tre principer: mellanstatlighet, minsta gemensamma nämnare i förhandlingar och strikta gränser för framtida överföringar av suveränitet. Dessa principer har troligen funnits inledningsvis och fortfarande, till en viss grad, även i den Europeiska integrationen men den har präglat det Nordamerikanska samarbetet under hela sin existens och även begränsat dess utveckling markant. I EU finns det dock inte en tydligt dominerade hegemon.

Det var oklart från början om den tidigare mästaren av frihandel och multilaterala avtal, USA, faktiskt kan tänka sig formalisera en verklig och ovillkorlig regional integration med sin södra granne. I själva verket identifieras Mexiko mer med den Latin Amerikanska och inte med den Nord Amerikanska identiteten. Under det kalla kriget betraktades Mexiko i första hand som en del av den Amerikanska nationella säkerhetsstrategin snarare än en ekonomisk regional partner. På grund av den påtagliga asymmetrin mellan Mexiko och USA kunde ingen förutse de eventuella resultaten när det gäller fördjupat interdependens och ömsesidigt beroende mellan dessa två länder. Enligt den neofunktionalistiska teorin är begreppet ömsesidigt beroende underordnade alla chanser till begreppet integration och ses som ett viktigt begrepp som karakteriserar dynamiken i relationer inom den integrerande regionen.

Däremot finns det ett starkt interdependens och ömsesidig beroende mellan Kanada och USA och därför var det ett naturligt steg enligt teorin för länderna att utveckla samarbetet och förhandla ett frihandelsavtal.

Jag är medveten om risken med att försöka dra slutsatser av jämförelsen mellan EU:s integrationsmodell och NAFTA:s dito. Men jag tror mig kunnat identifiera minst tre punkter för att kunna skapa relevanta teoretiska insikter: Dessa punkter relateras i sin tur till neofunktionalistisk synsätt nämligen de tre drivkrafter i regional integration såsom växande ömsesidigt ekonomiskt beroendet mellan nationer, organisatorisk kapacitet att lösa tvister och att bygga internationella rättssystem och sist men inte minst överstatliga marknadsregler som ersätter de nationella regleringssystemen.

1. Västeuropa är vaggan och födelseplatsen för den territoriella, suveräna, och moderna kapitalistiska staten. Det är också där det för närvarande ifrågasätts. Paradoxalt nog är det i Europa, där själva begreppet suveränitet nu utmanas. Det är också i Europa där en ny territoriell enhet blir till på bekostnad av nationalstaten. Den Europeiska dialektiken är processen där övernationella mål uppnås genom mellanstatliga förhandlingar. I NAFTA sker förhandlingar genom nätverk som har förmåga att omdefiniera målen för integrationsprocessen.
2. En ekonomisk integration kräver en vision, en vilja och ledning. EU projektet och dess ekonomiska integration hade knappast varit en verklighet utan politisk integration. Det man specifikt bör lära sig från EU integrationen är den centrala och överstatliga institutionsbyggnaden. Erfarenheten visar att marknader som sådan och dess mekanism inte är tillräcklig för att organisera en region, det behövs något annat utöver det nämligen ett institutionellt system.
3. Miljön inom vilken aktörer fattar beslut och förhållandet mellan struktur och handling är mycket viktig för regionalisering och integrationsprocessen. Europeiska enhetsakten (The Single European Act, SEA) var den första stora revideringen av Romfördraget från 1957. Akten kodifierade Europeiska politiska samarbetet, fastställde den Europeiska gemenskapen och målet att skapa den inre marknaden senast den 31 december 1992. Akten utgör därför den avgörande punkten för EU integrationen. Skapandet av EU domstolen som är en central institution spelar inte bara en viktig roll utan en avgörande roll i harmoniseringsprocessen mellan medlemsländer. NAFTA har däremot begränsats till ett komplext mellanstatligt nätverk som inte följer utvecklingen av de nationella aktörer som har ett intresse på regional nivå.

7. Slutsats

Regional integration är en process där stater ingår ett regionalt avtal i syfte att stärka det regionala samarbetet genom regionala institutioner och regler. Målen för avtalet kan vara allt från ekonomiska till politiska för miljö, även om det har skett i form av ett ekonomisk politisk initiativ där kommersiella intressen är att uppnå bredare sociopolitiska mål. Regional integration har organiserats antingen via överstatliga institutionella strukturer eller genom en mellanstatlig beslutsfattande mekanism, eller en kombination av båda. Insatser på regional integration fokuserar ofta i en början på att avlägsna hinder för frihandeln i regionen vilket ofta innebär fri rörlighet för varor och kapital men den kan utvidgas att innefatta fri rörligheten för människor/arbetskraft över nationsgränserna som har skett i EU fallet. Detta kan minska risken för regionala väpnade konflikter, öka förtroende, säkerhet och välförhållanden.

Regional integration är en del av den nuvarande globala ekonomiska ordningen. Nationalstaterna väljer att integrera sina ekonomier för att uppnå snabb ekonomisk utveckling, minskad konflikt och bygga ömsesidiga förtroenden mellan de integrerade enheterna. Utvecklingen går i riktning mot ett system där regionala grupperingar av stater blir allt viktigare jämfört med suveräna nationalstater. Idén om den suveräna staten och suveränitet har gjorts irrelevant av processer som äger rum på både global och lokal nivå. Walter Lippmann och EH Carr (1978) menar att den internationella ordningen i framtiden kommer att bestå av en grupp av stater och påstår att begreppet suveränitet kommer att bli ännu mer otydlig än vad det är idag²⁶. Den utvecklingen möter motstånd i NAFTA fallet men har tagit fart inom EU.

Jag kan sammanfattningsvis, som svar på frågeställningen, konstatera att utvecklingen i dessa två regionala samarbeten har varit olika. De komponenter som krävs för att samarbetet utvecklas till en fullbordad regional integration, enligt neofunktionalistisk teori, har funnits i olika grader för dessa samarbeten och därmed är utfallen också olika. Det förväntas vara olika utfall så länge grund förutsättningarna saknas. Faktorn *ömsesidigt beroende* har funnits i de båda fallen men växt mer pga. spillover effekten inom EU men inte inom NAFTA. Men de andra två faktorerna, *Organisatorisk kapacitet att lösa tvister och överstatliga institutioner*, har nästan helt saknats inom NAFTA. EU har i stor utsträckning utvecklat dessa två faktorer.

NAFTA har inga centrala överstatliga institutioner. Det är fortfarande nationella kontor som bär ansvaret för integrationsarbete och egna kostnader för samarbetet och samordningen. Till

²⁶ Carr 1978, s. 230-231

skillnaden från EU:s tydliga centrala överstatliga institutioner med central budget och styrning.

Dessutom är EU domstolen den enda instans inom EU som ansvarar för tolkning och tillämpning av regler och bestämmelser. En dom från EU domstolen är inte bara bindande för alla medlemsstater utan vägvisande för hur lagen ska tolkas i framtiden och hur tvister mellan olika parter bör lösas. Domstolen producerar prejudicerande rättsfall och därmed är det den instans som utvecklar och formar EU rätten som har företräde i alla nationella instanser.

Den politiska oviljan i NAFTA har antagligen varit ett hinder för fördjupat samarbete och har bromsat spillover effekten dvs. att samarbetet inte har utvecklats för att innefatta andra områden än de ekonomiska. Asymmetrin mellan länderna inom NAFTA som orsakats av USA:s hegemoni och dess klara dominans har antagligen begränsat och styrt samarbetet till minsta gemensamma nämnare.

8. Källförteckning

Appendini, Kirsten & Bislev, Sven (red.) (1999). *Economic integration in NAFTA and the EU: deficient institutionalality*. Basingstoke: Macmillan

Barnard, C. (2010). *The substantive law of the EU: The four freedoms* (3rd ed.). Oxford: Oxford university press.

Carayannis, E.G. & Korres, G.M. (2013). *European Socio-Economic Integration [Elektronisk resurs] : Challenges, Opportunities and Lessons Learned*. Boston, MA: Springer US.

Carr, E.H. (1978): *The Twenty Years Crisis, 1919-1939*. Macmillan, s. 230-231

Craig, P. & De Búrca, G. (2008). *EU Law: text, cases and materials* (4th ed.). Oxford: Oxford university press.

De Lombaerde, P. & Van Langenhove, L. (2007): "Regional Integration, Poverty and Social Policy." *Global Social Policy* 7 (3rd ed.): 377-383, 2007.

Duina, Francesco G. (2006). *The social construction of free trade: the European Union, NAFTA, and MERCOSUR*. Princeton, NJ: Princeton University Press

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4:e uppl.). Stockholm: Norstedts juridik.

Europeiska domstolen. (n.d.). Hämtat 21 april från EU domstolens hemsida: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/

Europeiska kommissionen. (n.d.). Hämtat 17 mars 2013 från EU kommissionens hemsida: http://ec.europa.eu/index_sv.htm

Europaparlamentet. (n.d.). Hämtat 17 mars 2013 från EU-parlamentets hemsida: <http://www.europarl.europa.eu/portal/sv>

Gilpin, R. (2011). *The nature of political economy*. In K. A. Mingst & J. L. Snyder (Eds.) *Essential readings in world politics* (4th ed.) (pp. 485-491). New york: W. W. Norton & Company.

Haas, E. B. (2004). *The Uniting of Europe: Political, Social, and Economic Forces* (republished version). Notre Dame: University of Notre Dame press

Laursen, F. (red.) (2010). *Comparative regional integration [Elektronisk resurs] : Europe and beyond*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd.

Tallberg, J. (2010). *EU:s politiska system* (4: e uppl.). Lund: Studentlitteratur

Nils, W. (2010). *Föredrag om Europeiska Unionen* (6:e uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik

Thiel, E. (1997). EU and NAFTA: regional integration and Transatlantic relations. *Aussenpolitik (English ed.)*. (1997(48):1, s. 58-67).

NAFTA free trade-agreement hämtad 130317 från <http://www.ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/north-american-free-trade-agreement-nafta>

Wolf, M. (2011). *From why globalization works*. In K. A. Mingst & J. L. Snyder (Eds.) *Essential readings in world politics* (4th ed.) (pp. 516-541). New York: W. W. Norton & Company.

Mingst, K. A. & Arreguín-Toft, I. M. (2011). *Essentials of international relations* (5th ed.) chap. 9, *International political economy*. (pp. 293-298 & 311-320). New York: W. W. Norton & Company.

Rosamond, B. (2000). *Theories of European Integration*. Hampshire: Palgrave Macmillan

Sandholtz, W. & Stone, A. S. (eds., 1998). *European Integration and Supranational Governance*. Oxford: Oxford university press.

Stone, A. S. (2004). *The judicial construction of Europe*. Oxford: Oxford university press.

Stone, A. S, Sandholtz, W. & Fligstein, N. (2001). *The Institutionalization of Europe*. Oxford: Oxford university press.

Van Ginkel, H. & Van Langenhove, L (2003): *Integrating Africa: Perspectives on Regional Integration and Development*, UNU Press, s. 1-9